

Дерев'янюк Б.В. Щодо визначення предмета транспортного права // Господарсько-правове забезпечення розвитку економіки України в період економічної кризи: Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції «Господарсько-правове, цивільно-правове та фінансово-правове забезпечення розвитку економіки України в період економічної кризи» (м. Донецьк, 27 листопада 2009 року): У 2—х частинах. — Частина друга. — Донецьк: ТОВ «Цифрова типографія», 2009. — С. 25—27.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ І ПРЕДМЕТА ТРАНСПОРТНОГО ПРАВА

Дерев'янюк Б.В.,

*Завідувач кафедри господарського та екологічного права
Донецького юридичного інституту ЛДУВС, к.ю.н.*

Вірне визначення поняття та предмета галузі права має сприяти обранню напрямів удосконалення цього галузевого законодавства.

Транспортне право можна розглядати у трьох іпостасях: як науку, галузь права та навчальну дисципліну. Проте поняття транспортного права як певної філософської чи правової категорії, що окреслює межі певного напрямку людської діяльності, визначає правила його легітимації, встановлює правила здійснення, забезпечує їх дотримання та ін., має бути єдиним.

Визначити поняття можна буде після визначення його основних характеристик: предмета, метода, принципів, системи права та системи законодавства, правовідносин, цілі, функцій, суб'єктів тощо. В умовах обмеженості обсягів більше уваги приділимо саме поняттю і предмету.

У визначенні поняття транспортного права ключовим словом є термін «транспорт». Автори Великої радянської енциклопедії визначають, що слово «транспорт» походить від латинського «transporto» – переносу, перемітаю, перевозжу, тобто означає переміщення людей та вантажів і являє собою одну із найважливіших галузей суспільного матеріального виробництва [1, с. 154]. Сучасний юридичний словник визначає прихід слова «транспорт» до української мови із французької та німецької, де існувало слово «transport», яке у свою чергу походить від латинського «transportare» – переносити, переміщувати. Тому зараз під даним словом розуміється галузь народного господарства, покликана забезпечити економічні, організаційні та соціальні зв'язки різних сфер економіки і задовольнити потреби суспільного виробництва та населення в перевезеннях [2, с. 119]. При цьому основною метою господарської діяльності підприємств транспорту автори словника визначають перевезення пасажирів, вантажів, багажу та пошти, надання інших транспортних послуг, перевезення та ремонт транспортних засобів і шляхів сполучення.

Предмет навчальної дисципліни транспортного права охоплює предмет дослідження науки транспортного права і предмет галузі транспортного права.

Наука транспортного права спрямована на дослідження притаманних йому правовідносин, визначення прогалин у законодавстві та практиці, розроблення

Деревянко Б.В. Щодо визначення предмета транспортного права // Господарсько-правове забезпечення розвитку економіки України в період економічної кризи: Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції «Господарсько-правове, цивільно-правове та фінансово-правове забезпечення розвитку економіки України в період економічної кризи» (м. Донецьк, 27 листопада 2009 року): У 2—х частинах. — Частина друга. — Донецьк: ТОВ «Цифрова типографія», 2009. — С. 25—27.

шляхів удосконалення правового регулювання діяльності, пов'язаної з функціонуванням транспортної системи України та механізму впровадження цих шляхів. Наука транспортного права розвивається у межах розвитку галузі транспортного права. Однак у процесі пошуку наука транспортного права часто виходить за межі галузі транспортного права. Відкриті й досліджені наукою нові обрії переходять до предмету галузі транспортного права. У той же час значна кількість усталених правовідносин у певний час не досліджується науковцями.

Отже, предмет навчальної дисципліни транспортного права постійно розширюється за рахунок розширення своїх складових – предмета науки транспортного права і предмета галузі транспортного права. При цьому предмет галузі транспортного права включає в себе значну частину предмета науки транспортного права. Так само можна сказати, що ця частина предмета галузі транспортного права у певний момент часу є цікавою для науковців і тому включається до предмету науки транспортного права. Окрема частина предмета галузі транспортного права є вже дослідженою й у певний момент не становить інтересу для науки транспортного права, рівно як і певна частина предмета науки транспортного права є новою для галузі транспортного права, а тому в даний певний момент часу ще не входить до предмета галузі транспортного права.

Зазначене співвідношення можна представити схематично, визначивши весь обсяг навчальної дисципліни транспортного права України (100 %) на конкретну календарну дату (скажімо, на 20 листопада 2009 року) у вигляді квадрата, а предмет галузі транспортного права та предмет науки транспортного права на цю ж дату у вигляді прямокутників, заштрихованих у різні боки:

Оскільки предмет навчальної дисципліни включає в себе предмет науки і галузі права, а наука більшою мірою розвивається у межах галузі права і поступово розширює її предмет, то основним напрямом розгляду транспортного права має бути розгляд його як галузі права.

Дерев'янко Б.В. Щодо визначення предмета транспортного права // Господарсько-правове забезпечення розвитку економіки України в період економічної кризи: Збірник тез Всеукраїнської науково-практичної конференції «Господарсько-правове, цивільно-правове та фінансово-правове забезпечення розвитку економіки України в період економічної кризи» (м. Донецьк, 27 листопада 2009 року): У 2—х частинах. — Частина друга. — Донецьк: ТОВ «Цифрова типографія», 2009. — С. 25—27.

Транспортне право є комплексною галуззю права. В залежності від переважаючих правовідносин його можна розглядати як частину цивільного, господарського чи адміністративного права.

Отже цивільні, господарські, адміністративні правовідносини, пов'язані з використанням транспортних засобів у приватних інтересах, з метою отримання прибутку, досягнення певного соціального ефекта і управління єдиною транспортною системою України в комплексі складають предмет транспортного права.

Визначивши предмет транспортного права як науки, навчальної дисципліни та галузі права можна визначити, що транспортне право – це наука, галузь права, та навчальна дисципліна, що досліджує, вивчає та розкриває цивільно-, адміністративно-, господарсько-правові й інші правовідносини із володіння, користування та розпорядження транспортними засобами, забезпечення функціонування єдиної транспортної системи, надання послуг із перевезення вантажів та пасажирів, що виникають та діють між громадянами України, іноземцями, суб'єктами господарювання, державними органами, спираючись на загальноправові та окремі галузеві принципи, і пропонує напрями й механізми вдосконалення законодавства та правової практики з метою задоволення потреб держави, суб'єктів господарювання та фізичних осіб – громадян у перевезенні вантажів і пасажирів.

Удосконалення правового регулювання транспортної діяльності полягає у комплексному розвитку цивільного, господарського та адміністративного законодавства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Большая Советская Энциклопедия: (В 30 томах). Т. 26. Тихоходки-Ульяново. / Гл. ред. А.М. Прохоров. – Изд. 3-е. – М.: Сов. энцикл., 1977. – 624 с.
2. Юридична енциклопедія: (В 6 т.). Т.6. Т-Я. / Редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.», 2004. – 768 с.